עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' ז סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ס:

ד ב ג מיי' שם הל' כ ג טוש"ע שם סעי' נה:

אמר רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש ואלו הן נדרי ענוי נפש [א]אמרה קונם פירות העולם עלי הרי זה יכול להפר פירות מדינה זו עלי יביא לה ממדינה אחרת פירות חנווני זה עלי אינו יכול להפר ואם לא היתה פרנסתו אלא ממנו הרי זה יפר דברי רבי יוסי: **גמ'** נדרי ענוי נפש הוא דמפר שאין בהן ענוי נפש אינו מפר והא תניא [ב]בין איש לאשתו בין אב לבתו מלמד שהבעל מפר נדרים שבינו לבינה [ג]אמרי הלין והלין מפר מיהו ענוי נפש מפר לעולם אבל אין בהן ענוי נפש כדאיתה תחותיה הויא הפרה מכי מגרש לה חייל עלה נדרה בדברים שבינו לבינה שאין בהן ענוי נפש אבל יש בהן ענוי נפש לא חייל עליה נדרה ודברים שאין בהן ענוי נפש כי מגרש לה חיילא עלה והא תנן [ד]ר' יוחנן בן נורי אומר יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה לו אלמא כי מגרש לה ומפר לה מעיקרא הויא הפרה אמרי הלין והלין הויא הפרה [ה]אלא נדרי ענוי נפש מפר בין לעצמו ובין לאחרים אין בהן ענוי נפש לעצמו מפר לאחרים אינו מפר והכי קתני אלו נדרים שהוא מפר בין לעצמו ובין לאחרים נדרים שיש בהן ענוי נפש: אם ארחץ: היכי קאמר אילימא דאמרה קונם פירות עולם עלי אם ארחץ למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרן פירות עולם (א) אלו עלה ועוד בהא לימא ר' יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דלמא רחצה ואיתסרו פירות עולם עלה ואלא

ר"ן

אמר רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש. מפרש בגמ' [פא.] דלר' יוסי נדרי ענוי נפש הוא דלא הויין אבל דברים שבינו לבינה הויין: **ואלו הן נדרי ענוי נפש.** מסקנא דמילתיה דרבי יוסי היא: **יביא לה ממדינה אחרת.** דכיון דמותרת לאכול מפירות מדינה אחרת אין זה ענוי נפש: **ואם לא היתה פרנסתו אלא ממנו.** שחנווני זה מקיפו ולא ימצא אחר שיהא מקיפו ופעמים שאין לו מעות ונמצאת היא מתענה הלכך יפר. ומסתברא דלר' יוסי נמי בנדרה מפירות מדינה שהיא דרה בה יפר דלא גרעה מדינתה מחנווני המקיפו וכי קתני יביא לה ממדינה אחרת בשלא נדרה מפירות מדינתה: **דברי רבי יוסי.** בגמרא [פג.] מפרש למה לי כיון דברים מילתיה תנא אמר ר' יוסי: **גמ' כי מגרש לה חיילי.** ומתסרא בהו אע"פ שחזר ונשאה: **והתנן רבי יוחנן בן נורי אומר יפר.** מתניתין היא בהאי פרקא ה) וקתני רישא קונם שאני עושה על פיך אינו צריך להפר דהא משעבדא ליה ואלמוה רבנן לשיעבודיה דבעל שלא יפקיענו קונם ר' יוחנן בן נורי אומר יפר שאם לא יפר יחול הנדר כשיגרשנ' ותהא אסורה לחזור לו שמא יהנה ממנה ומש"ה יפר. אלמא כי מפר לה מעיקרא אפי' בתר גירושין לא חייל נדרה ואע"ג דמעשה ידיה מדברים שבינו לבינה הוא: **בין לעצמו.** מהניא הפרה דיליה בין שהיא ראויה לעצמו של מפר: **בין לאחרים.** אפילו גרשה ונשאת לאחר: **אבל אין בהם ענוי נפש אלא דברי' שבינו לבינה לעצמו מפר לאחרי' אינו מפר.** דכיון שנשאת לאחר בטלה לה הפרה דיליה וחייל נדרה והכי קתני ואלו נדרים שהוא מפר בין לעצמו בין לאחרים דכיון דתני מפר סתמא הפרה עולמית משמע: **היכי קאמרה.** דלשון קונם לא שייך אם: **אילימא דאמרה קונם פירות עולם עלי אם ארחץ למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה.** דמדלא תני כגון שנדרה ברחיצה עצמה אלמא ברחיצה ליכא ענוי וכיון דליכא ענוי למה לה הפרה. ומדאמרינן האי לישנא דלמה לה הפרה ואמרי' נמי לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה משמע דכל אימת דלא רחצה לא מתסרי עלה פירות ולא חיישינן שמא תרחץ וליכא למידק דהא אמר רב יהודה לעיל פרק ואלו מותרין (דף יד:) קונם עיני בשינה היום אם אישן למחר אל יישן היום חיישינן שמא יישן למחר דבתנאיה לא מזהר וה"נ אית לן למיחש דלמא רחצה ומתסר מהשתא בפירי דלאו קושיא היא דאי אמרה בהדיא קונם פירות עולם עלי מהיום אם ארחץ ה"נ אבל כיון שתלתה נדרה באם אין במשמע שתחול נדרה אלא לאחר שתעבור על תנאה: **ועוד בהא לימא רבי יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש דלמא רחצה ואתסרו פירות עולם עלה.** לאו דינא דר' יוסי קא קשיא ליה דהיכי נקשי לרבי יוסי אמאי לא יפר דלמא רחצה דהא איפכא אקשינן לתנא קמא לא תרחץ ולא לתסרון פירות עולם עלה אלא לישנא קשיא ליה דקאמר אין אלו נדרי ענוי נפש למשמע דלא פליג אמאי דחייש ת"ק דלמא רחצה אלא דקאמר דאפי' הכי אין אלו נדרי ענוי נפש והא ודאי קשיא דכיון דקמודה דלמא רחצה מעיקר נדרה הא אית בה עינוי נפש ואם איתא דלא מודה ליה דלמא רחצה הוה לן למימר אין יכול להפר משום נדרי ענוי נפש: ואלא

רש"י

אמר רבי יוסי וכו'. ובגמרא ב) מפרש דאין ענוי נפש אלא כגון קונם שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין וכדגרסינן במסכת כתובות בפרק המדיר ג) לרבי יוסי ולרבנן דברים שאין בהן ענוי נפש כגון שנדרה שלא לאכול עמו בקערה דהיינו דברים שבינו לבינה בגמרא מפרש היאך מפירן בעל: **פירות מדינה זו עלי.** בקונם. מפורש בברייתא דרבי חייא ד) אם יש לו חלק בהן זהו ענוי נפש אין לו חלק בהן אין אלו ענוי נפש ויביא לה ממדינה אחרת: **ואם לא היתה פרנסתו.** של בעל אלא הימנו שהחנווני הזה מעלה לו מזונות הרי זה יפר דברי ר' יוסי דהיינו ענוי נפש: **גמ'** מדקתני ואלו נדרים שמפר וקמפרש בהו ענוי נפש מכלל דשאין ענוי נפש כגון דברים שבינו לבינה אינו מיפר: **והתניא.** בספרי בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעוריה מה ת"ל אם לנדרים שיש בהן ענוי נפש הרי כבר נאמר לענות נפש אלא מלמד שהבעל מפר בנדרים שבינו לבינה: **אמרי.** הני והני בין נדרי ענוי נפש בין שבינו לבינה מפר: **מיהו נדרי ענוי נפש מפר לעולם.** אפילו לאחר שתצא מתחתיו שתתגרש או תתאלמן וה"ק מתני' אלו נדרים שהוא מפר לעולם: (ב) **כי מגרש לה או שאלמן.** דנפקא מרשותיה: **חייל עלה.** בנדרים שבינו לבינה אבל יש בהן כו'. הש"ס הוא דקא פשיט למילתא: **ומי מצית אמרת דברים שאין בהן ענוי נפש כי מגרש לה דחיילי עלה והתנן.** במתני' קונם שאני עושה לפיך כל מה שאני עושה להנאת פיך יהא עלי כקרבן: **ר' יוחנן בן נורי אומר יפר דשמא יגרשנה ותהא אסורה לו.** דכמה שנדרה השתא אין בדבריה כלום דאינה יכולה לאסור עליו מה שתקנו לו חכמים ממנה אבל אם יגרשנה מיד חל הנדר ותהא אסורה לחזור לו שהיא מודרת הנאה ממנו והיינו דברים שבינו לבינה וקא"ר יוחנן בן נורי יפר אלמא דכי מפר והדר מגרש לה תו לא חייל עלה נדר: **אמרי הלין והלין.** בין יש בהן ענוי נפש ובין אין בהן ענוי נפש הויא להו הפרה לעולם אפי' לאחר שתתגרש אלא דנדרי ענוי נפש מופרין לעולם בין לעצמו בין לאחרים בין יגרשנה ויחזירנה בין תנשא לאחרים: **לעצמו מפר.** כשיגרשנה ויחזירנה אבל ניסת לאחרים חיילי עלה: וקא מהדר אליבא דרבנן היכי קתני דאמרה אם ארחץ: **אילימא דאמרה קונם פירות וכו' למה לי הפרה.** דכיון דלא אמרה קונם פירות עלי סתם אלא תליא נדרה (ג) בהנאה אמאי מני מפר והא אפשר דלא הוי ענוי נפש דלא תרחץ ולא תתסר בפירות. והשתא לא ס"ל דרחיצה עצמה הוי ענוי נפש: **ועוד.** אי דקאמרה כה"ג בהא לימא ר' יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש כלל והא ודאי נדרי ענוי נפש הן: אלא

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא ליתסרן פירות עולם עלה כצ"ל ותיבת אלו נמחק: (ב) רש"י ד"ה מכי מגרש לה וכו' חייל עלה נדרא בנדרי כצ"ל והד"א: (ג) ד"ה אילימא וכו' תליא נדרה בהנאת רחיצה אמאי מני:

תוספות

[אמר] ר' יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש. בגמרא מפרש: **מלמד שהבעל מפר דברים שבינו לבינה.** אם נדרה שלא לשמשו: **מפר לעולם.** גם כי מתגרש [וה"ק] אלו נדרים שהוא מפר [להן] הפרת עולם נדרים שיש בהן ענוי נפש: **ר' יוחנן בן נורי אמר.** מתני' היא בהאי פירקא (דף פה.) שנודרת קונם שאני עושה לפיך יפר שאם לא יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה להחזיר שיחול הנדר דכל כמה שהיא תחתיו לא חל הנדר דאלומי אלמוה לשעבוד דבעל אלמא כי מפר לה מעיקרא הויא הפרה אחר הגירושין: **אלא נדרי ענוי נפש מפר בין לעצמו.** שהיא תחתיו בין לאחרים לאחר שתתגרש ותנשא לאחרים אבל דברים שבינו לבינה לעצמו מפר לאחרים אינו מפר כלומר כל מה דשייך לעצמו הוי הפרתו הפרה בין כשהיא תחתיו ובין כשגירשה דאכתי הוי שפיר בינו לבינה כל כמה דלא נישאת לאחר הלכך הוי הפרתו הפרה כשמחזירה: **לאחרים אינו מפר** כשניסת לאחר חל הנדר דהכי משמע קרא בין איש לאשתו בעוד האיש עם אשתו וגם כשגירשה הוי שפיר בין איש לאשתו שאם יחזירנה יהיה בינו לבינה שמותר הוא להחזירה הלכך אינו חל כלל אחר שגירשה ואע"ג שמן הדין היה לנו לומר שיחול אחר הגירושין ויתבטל כשיחזירנה זה לא מצינו שאחר שחל שיחזור ויתבטל אבל אחר שניסת לאחר תו לא הוי בינו לבינה שאסור הוא להחזירה: **היכי קאמרה.** דה"ל למימר קונם רחיצה עלי: **אילימא דאמרה קונם פירות עלי אם ארחץ למה לי הפרה לא תרחץ.** דמדקתני תנא שנדרה כך מפירות [illegible] גופה לאו עינוי נפש הוא וא"כ [illegible] עלה וקשה דמעיקרא פריך לת"ק [illegible] רבי יוסי אומר לא יפר וקאמר [illegible] ענוי נפש והר"ת פי' דהש"ם [illegible] קרי לה מנוולתא דה"נ אמר פ[illegible] תיאסר [illegible]

מסורת הש"ס

א) לקמן פה., ב) [עי' לקמן פא:], ג) [דף עא.], ד) [תוספתא פי"ז ה"ג], ה) לקמן פה., ו) נ"ל שחל,

תורה אור השלם

1. אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָב לְבִתּוֹ בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ: במדבר ל יז

מוסף רש"י

אין אלו נדרי ענוי נפש. ואין הבעל מיפר, דלענות נפש כתיב (כתובות עא.). **יפר שמא יגרשנה ותהא אסורה לו.** לחזור לו, דאותה מלאכה שעושה אחר הגירושין כשתבא ברשותו אסור באותה מלאכה וכבר מעשה ידיה מגירושין ואילך, וקסבר אדם אוסר דבר שלא בא לעולם, כגון מעשה ידיה שעתידה לעשות דלכשתבא לעולם אחר גירושין אע"פ שלא בא לרשותו בעת שבא לעולם דהא מגורשת היא לכשבאה ברשותו שתנשא לו שיהא אסור (לקמן פה.).

פירוש הרא"ש

אם לא היתה פרנסתו אלא ממנו. שהוא מאמינו על פירותיו ויפרע לו: **גמ' מלמד שהבעל מפר דברים שבינו לבינה.** וה"ה נמי אב והאי דנקט בעל משום דגבי בעל כתיב לענות נפש ומהכא קא מרבה אף דברים שבינו לבינה כגון שנדרה שלא לשמשו או שאר דברים שגורמים איבה בינו לבינה: **כי מגרש לה חייל עלה נדרא.** דהכי משמע ליה השתא לישנא דקרא בין איש לאשתו דוקא כל זמן שהיא אשתו: **רבי יוחנן אומר יפר.** אע"ג דהשתא לא חלי אסרה עליה דבעל מעשה ידיה משום דמשעבדא ליה: **שמא יגרשנה.** ופקע שעבודיה ויחול הנדר ולא יוכל להחזירה הלכך מפר לה ומיקרי שפיר דברים שבינו לבינה כיון דאשתו היא השתא וכשיחזירנה יהיו דברים שבינו לבינה אלמא כי מפר לה השתא הוי הפרה לעולם: **אלא נדרי ענוי נפש מפר בין לעצמו בין לאחרים.** בין לעצמו כל זמן שהיא תחתיו בין לאחרים אם תתגרש ותנשא לאחר: **אין בהן ענוי נפש לעצמו מפר.** כלומר כל מה דשייך לעצמו הוי הפרתו הפרה כל זמן שהיא תחתיו וכין אם גרשה והחזירה הלכך [illegible] לאחר חל הנדר דלא מסתבר למימר [illegible] (שלא) [illegible]: למה לה הפרה לא תרחץ [illegible] תרחץ אלמא לא חשבה לרחיצה ענוי [illegible] ר' יוסי אין אלו נדרי ענוי נפש [illegible] דהשתא לא הוי ענוי נפש מ"מ [illegible] לא הכ"ל אין אלו נדרי ענוי נפש [illegible] למימר ר' יוסי אומר לא יפר: